

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfint nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Марэ, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE din 19 martie 2019 cauza nr. 02/19

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, în ședință publică, susținerile scrise și verbale ale
petiționarului: Nicolai Cheleș
reclamatei: SC Open SRL administratoarea portalului de știri www.deschide.md
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Instigare la discriminare pe criteriu de etnie.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității adoptat prin Legea nr. 298/2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile petiționarului

- 3.1 Petiționarul notează că portalul de știri www.deschide.md a publicat 2 articole în care a admis un limbaj discriminator pe criteriu de etnie la adresa persoanelor de etnie găgăuză. La 12 ianuarie 2018 jurnalistul Vadim Vasiliu a scris un articol intitulat "*Separatiștii din Găgăuzia vor un nou referendum. Ce poate face Chișinău?*". Jurnalistul a utilizat în articol cuvinte jignitoare la adresa găgăuzilor și anume separatiști. Jurnalistul a încheiat articolul cu expresia "*Chișinăul a mers în întâmpinarea Comratului, dar Comratul și-ar dori mai mult. Doar dă-le ceva și ei și doresc tot*". Prin această expresie jurnalistul a lăsat să se înțeleagă că poporul găgăuz este hapsân.
- 3.2 La data de 04 ianuarie 2018 pe rețeaua de socializare a portalului de știri www.deschide.md, a fost publicat un articol cu titlul "*Un găgăuz cu Mercedes a luptat cu arma pentru un loc de parcare în parcul Afgan*", dar când accesezi articolul titlul deja este modificat după cum urmează "*Un șmecher cu Mercedes a luptat cu arma pentru un loc de parcare în parcul Afgan*". Acest fapt, la fel, denotă că acest portal utilizează expresii nepotrivite pentru a ațâța vrajba între etnii.
- 3.3 La data de 1 decembrie 2018 jurnalistul Vasile Cojocari a publicat un articol cu următorul titlu "*Separatiștii de la Comrat amenință cu independența Găgăuziei după semnarea declarațiilor de unire*". În acest articol se utilizează cuvântul separatiști. Autorul articolului notează că Republica Moldova încearcă să-și consolideze relațiile cu România și Uniunea Europeană, însă din partea UTA Găgăuzia apar tot mai multe mesaje de vrajbă legate de aceste acțiuni ale Chișinăului. Mai mult, jurnalistul a notat că bașcanul Găgăuziei, dna Irina Vlah, împreună cu mișcarea separatistă Gagauz halki se revoltă și condamnă aproape fiecare acțiune a autorităților centrale. Aceștia sunt

nemulțumiți că 7 sate din Republica Moldova au semnat Declarația de Unire cu România.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova prin art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.
- 4.2 **Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția instigării la discriminare ca orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 15 alin. (3)** toate datele, informațiile și documentele legate de acțiunile sau comportamentul discriminatoriu la care se referă plângerea urmează să fie puse la dispoziția Consiliului în termen de 10 zile. Neprezentarea nejustificată a informațiilor solicitate de Consiliu se sancționează conform legislației în vigoare și este interpretată de Consiliu în defavoarea persoanei care nu prezintă datele solicitate.
- 4.3 **Legea presei nr. 243/1994 la art. 1** stabilește că în Republica Moldova libertatea presei constituie un drept fundamental, consfințit de Constituție. Statul garantează tuturor persoanelor dreptul la exprimarea liberă a opiniilor și ideilor, la informare veridică asupra evenimentelor din viața internă și cea internațională prin intermediul publicațiilor periodice și al agențiilor de presă, care își desfășoară activitatea în condițiile pluralismului politic, precum și respectarea legislației cu privire la drepturile de autor; **art. 4 alin. (1)** prevede că publicațiile periodice și agențiile de presă publică, potrivit aprecierilor proprii, orice fel de materiale și informații, ținând cont de faptul că exercițiul acestor libertăți ce comportă datorii și responsabilități este supus unor formalități, condiții, restrângeri și unor sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea crimei, ocrotirea sănătății, protecția moralei, protecția reputației sau apărarea drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea unor informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare; **art. 19** stipulează că jurnalist este persoana care se îndeletnicește cu munca literară și publicistică în cadrul mijloacelor de informare în masă, angajată la ele prin contract sau în alt mod, conform legislației în vigoare; **art. 20 alin. (3)** prevede că statul garantează apărarea onoarei și demnității jurnalistului, îi ocrotește sănătatea, viața și bunurile.
- 4.4 **Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23.04.2010 la art. 4 alin. (1)** statuează că statul garantează libertatea de exprimare a mass-mediei. Nimeni nu poate interzice sau împiedica mass-media să răspândească informații de interes public decât în condițiile legii; **art. 4 alin. (5)** stabilește că, cenzura în mass-media publică, precum și împiedicarea ilegală intenționată a activității mass-mediei, atrage răspundere penală; **art. 6 alin. (3)** stipulează că apărarea onoarei, demnității sau reputației profesionale nu poate prevala asupra libertății publicului de a primi informații de interes public; **art. 7 alin. (1)** orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie; **art. 8** nu poate fi intentată o acțiune cu privire la defăimare pentru declarația făcută: a) de către Președintele Republicii Moldova și deputații în Parlament în exercitarea mandatului; **art. 9 alin. (4)** prevede că persoanele care exercită funcții publice pot fi supuse criticii, iar acțiunile lor – verificării din partea mass-mediei, în ceea ce privește modul în care și-au exercitat sau își exercită atribuțiile, în măsura în care acest lucru este necesar pentru a asigura transparența și exercitarea responsabilă a atribuțiilor lor; **art. 11 alin.**

(2) stabilește că informațiile despre viața privată și de familie a persoanelor publice și a persoanelor fizice care exercită funcții publice pot fi dezvăluite dacă aceste informații prezintă interes public. Răspândirea informațiilor respective nu trebuie să ducă la prejudicii nejustificate terților.

- 4.5 **Recomandarea nr. R (97) 21 a Comitetului de Miniștri cu privire la discursul instigator la ură** definește termenul "discursul instigator la ură" ca fiind toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranță care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.
- 4.6 **Recomandarea de politică generală nr. 15 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței** prevede, în preambul, că politicienii, liderii religioși, liderii comunității și alții în viața publică au o responsabilitate importantă în acest sens datorită capacității acestora de a exercita influență asupra unui public larg. Advocacy, promovarea sau instigarea, în orice formă, denigrarea, ura și prezentarea negativă a unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipizare negativă, stigmatizare or amenințare cu privire la o asemenea persoană sau grup de persoane și justificarea oricărei forme de expresie enumerate mai sus, în baza rasei, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale, vârstei, dizabilității, limbii, religiei sau opiniei, sexului, genului, identității de gen, orientării sexuale sau altei trăsături personale sau statut.
- 4.7 **Recomandarea de politică generală Nr. 7 a ECRI din 13 decembrie 2002** definește noțiunea de rasism ca fiind credința că un motiv precum rasa, culoarea, limba, religia, naționalitatea sau originea națională sau etnică justifică desconsiderarea unei persoane sau unui grup de persoane sau justifică noțiunea de superioritate a unei persoane sau a unui grup de persoane.
- 4.8 **Recomandarea Nr. R (99) 1 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la măsurile de promovare a pluralismului mijloacelor de comunicare în masă la capitolul I pct. 1** se statuează că, statele membre ar trebui să examineze introducerea unei legislații în scopul prevenirii sau contracarării concentrărilor care ar putea pune în pericol pluralismul mijloacelor de comunicare în masă la nivel național, regional sau local; **capitolul II, pct. 1** prevede că, statele membre ar trebui să supravegheze dezvoltarea noilor mijloacelor de comunicare în masă în vederea luării oricărei măsuri care ar putea să se dovedească necesară pentru a prezerva pluralismul mijloacelor de comunicare în masă și a asigura accesul echitabil al furnizorilor de servicii și de conținut la rețele precum și cel al publicului la noile servicii de comunicare; **capitolul III, pct. 1 din anexă** stipulează că, statele membre ar trebui să examineze măsurile care ar putea fi luate pentru ca un conținut variat al mijloacelor de comunicare în masă care reflectă diferite puncte de vedere politice și culturale să fie pus la dispoziția publicului, ținând cont de importanța care se atribuie garantării independenței editoriale a mijloacelor de comunicare în masă și de interesul pe care măsurile adoptate pe o bază voluntară de către înseși mijloacele de comunicare în masă poate de asemenea să-l prezinte.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului, Consiliul stabilește că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de instigare la discriminare pe criteriu de etnie.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin. (1) și art. 19 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza D. H. și alții v. Republica Cehă par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par.91-92, Timishev v. Rusia par.57) stabilesc o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la pârât atunci când petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminator. Reieșind din alegațiile expuse în plângere, pentru a institui prezumția instigării la discriminare, petiționarul urma să prezinte fapte care ar arăta existența cumulativă a următoarelor elemente:

- a) existența comportamentului prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
 - b) cu scopul discriminării unei terțe persoane
 - c) în baza unui criteriu protejat.
- 5.3 Examinând circumstanțele cauzei, Consiliul notează că prezumția instigării la discriminare a fost instituită. Consiliul a reținut drept acțiuni de presiune evidențierea etniei într-un context negativ și calificarea găgăuzilor drept separatiști. Consiliul a stabilit că utilizarea acestor expresii, pe fonul relațiilor interetnice actuale, este de natură să determine cititorii la stigmatizarea și stereotipizarea etnicilor găgăuzi.
- 5.4 Conform art. 15 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie discriminare revine persoanei/instituției despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. Consiliul urmează să aprecieze caracterul comportamentului deplâns din perspectiva amplitudinii acestuia în contextul actual, efectului asupra publicului și gradului de determinare a acestuia la acțiuni discriminatorii.
- 5.5 Reclamata nu a prezentat poziția referitoare la cele invocate de petiționar, nici nu s-au prezentat la ședința de audieri. Consiliul reamintește că neprezentarea informațiilor solicitate poate fi interpretată în defavoarea persoanei care trebuie să le prezinte.
- 5.6 Consiliul, în nenumărate rânduri,¹ a accentuat că, atunci când este pusă la dispoziția publicului o informație despre un anumit eveniment, aceasta trebuie să evite exprimările care ar putea duce, direct sau indirect, la perpetuarea stereotipurilor, stigmatizarea sau marginalizarea unor persoane sau grupuri de persoane. Consiliul, a notat că utilizarea etniei în contextul descrierii unor evenimente cu conotație negativă nu este altceva decât evidențierea statutului de minoritar în baza originii etnice și servește drept temei pentru luarea deciziilor cu impact disproporționat asupra membrilor comunității minoritare vizate, care nu au nici o legătură cu evenimentele relatate. Evidențierea etniei în articolele sau titlurile prin care se aduce la cunoștința publicului anumite fapte negative, contribuie la perpetuarea percepțiilor negative și la generalizări. Un exemplu elocvent este menționarea etniei în cazul "*unui găgăuz cu Mercedes care a luptat cu arma pentru un loc de parcare în parcul Afgan*". Astfel, Consiliul conchide că publicarea și difuzarea materialelor în care se menționează etnia într-un context negativ, nu poate fi justificată prin nici un scop legitim într-o societate democratică.
- 5.7 De asemenea, Consiliul observă că atât în titlul articolelor, cât și în conținutul acestora se utilizează sintagma "*Separatiștii de la Comrat*". Consiliul este de opinia că utilizarea unei astfel de expresii, ținând cont de climatul social actual, are un efect distructiv asupra coeziunii sociale și asupra persoanelor care aparțin etniei găgăuze. Consiliul notează că aprecierea dată de autorul articolului nu face altceva decât să propagheze stereotipurile negative și înjositoare în mass-media la adresa locuitorilor UTA Găgăuzia.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3 și art. 15 alin. (4) din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității, coroborat cu pct. 61 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității adoptat prin Legea nr. 298/2012,

CONSILIUL DECIDE:

1. Faptele constatate reprezintă instigare la discriminare pe criteriu de etnie.
2. Reclamata va exclude din articolele publicate sintagmele discriminatorii la adresa persoanelor de etnie găgăuze și va depune toată diligența pentru a evita situațiile similare pe viitor.
3. Reclamata va prezenta scuze publice, prin intermediul portalului www.deschide.md, pentru exprimări discriminatorii față de persoanele de etnie găgăuză.

¹ Decizia pe cauza nr. 293 din 28.09.2015, disponibilă http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/decizie_293_2015_3555799-1.pdf

Decizia pe cauza nr. 88 din 16.10.2017, disponibilă http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_88_17.pdf

4. Reclamata va dispune organizarea unei sesiuni de instruire în domeniul nediscriminării pentru personalul său.
5. Reclamata va informa Consiliul, în 10 zile de la recepționarea acestei decizii, despre măsurile întreprinse sau cele planificate pentru executarea recomandărilor formulate.
6. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
7. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, adoptat prin Legea nr. 298/2012 și Legii contenciosului administrativ nr. 793/2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru